

Ιούλιος 1938

ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΤΕΣ

Φρόσω Εύθυμιάδη

Στήν Α' Πανελλήνιο Έκθεση Έλλήνων Καλλιτεχνῶν εἶδε γιά πρώτη φορά τὸ πολὺ κοινὸ μερικὰ ἔργα τῆς δίδας Φρόσως Εὐθυμιάδη, πού ἦταν ὡς τότε γνωστὴ σ' ἓνα στενὸ κύκλο καλλιτεχνῶν καὶ φιλοτέχνων. Ἦταν λίγα κεραμοεργήματα, πέντε ἕξι μικρὰ ζῶα, ἓνα σχέδιο γιά συντριβάνι, ἓνα-δυὸ βάζα, ὄλα ἀπὸ πηλὸ ψημένο. Μερικὰ εἶχαν πλουτισθεῖ μ' ἓνα διακοσμητικὸ ἐπίχρυσμα μὲ λεπτοὺς χρωματικούς τόνους. Ὅλα τὰ ἔργα τῆς ἄρσαν καὶ προκάλεσαν καὶ τοῦ κοινοῦ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν προσοχὴ τῆς κριτικῆς. Ὑπακούοντας σὲ μιὰ βαθύτερη ἀνάγκη νὰ μελετήσω πλατύτερα τὴν καλλιτεχνικὴ ἐκδήλωση τῆς νεαρῆς καλλιτέχνιδας ἐδέχθηκα πρόθυμα τὴν εὐγενικὴ τῆς πρόσκληση νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ ἀτελιέ τῆς καὶ ὁμολογῶ πὼς δὲν ἔμεινα ἀπλῶς ἱκανοποιημένος ἀπὸ τὴν πραγματοποίησή τῆς ἐπιθυμίας μου αὐτῆς, ἀλλὰ ἔφυγα μὲ τὴν ἐντύπωση πὼς τὸ πλούσιο αὐτὸ ταλέντο κρύβει μέσα του ὄλα τὰ στοιχεῖα τῆς κατακτήσεως τῆς μεγάλης τέχνης. Νομίζω πὼς ἡ «Ἑλληνικὴ Ἐπιθεώρηση», σὰν φιλολογικὸ καὶ καλλιτεχνικὸ περιοδικὸ μὲ ἀνώτερη πνοὴ ἀλλὰ πρὸ πάντων σὰν ὄργανο παρακολουθήσεως τῆς γυναικείας δραστηριότητος στὴν περιοχὴ τῆς Τέχνης, ἀξίζει ν' ἀπασχολήσει λίγο χῶρο του γιά τὴν ἀξιολογὴ αὐτῆς ἐργασίας, πού εἶναι μεστὴ ἀπὸ πλαστικές ἀρετές, ἀπὸ ὑποσχέσεις κι' ἀπὸ προεκτάσεις.

Κινημένη ἀπὸ ἔνθεο ζῆλο στὴν ὥρα καὶ τόση δύσκολη τέχνη τῆς κεραμοεργικῆς καὶ τῆς πηλογλυπτικῆς, τέχνη πού οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἶχαν ἀνυψώσει στὸ ἐπίπεδο τῆς γλυπτικῆς, κατῳρθωσε, ὑπερνικώντας ἀπειρα ἐμπόδια, νὰ ταξιδέψῃ στὸ ἔξωτερικό καὶ νὰ τὴν σπουδάσει μὲ μακροχρόνια παραμονὴ στὴν περίφημη εἰδικὴ σχολὴ τῆς Βιέννης. Ἐκεῖ δὲν ἐφρόντισε μόνο νὰ καλλιεργήσῃ τὴν αἰσθητικὴ τῆς ἀλλὰ καὶ νὰ εἰσδύσῃ στὰ μυστήρια τῆς τεχνικῆς καὶ ἐπιτημονικῆς τῆς τελειοποιήσεως. Τονίζω ξεχωριστὰ τὸ τελευταῖο αὐτὸ σημεῖο πού εἶναι σημαντικώτατο. Γιατὶ χωρὶς τὴν τεχνικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ κατάρτιση κάθε κεραμοεργήματα πάει χαμένο. Ἡ ζωὴ του εἶναι ἐφήμερη καὶ σίγουρη ἢ φθορὰ του. Οὔτε εἶναι τόσο εὐκόλο στὸν καθένα νὰ μάθει τὰ τεχνικὰ μυστικά τῆς ἀγχειοπλαστικῆς κι' οὔτε τὰ διδάσκουν ἔτσι ἀπλᾶ σ' ὄλους, σὲ καμμιά σχολή. Ἀφίνουν τοὺς σπουδαστὲς νὰ τὰ κατακτήσουν μὲ τὴν ἐπίμονη θέληση, τὴν παρατήρηση, τὴν προσωπικὴ πεῖρα.

Ἐπιπλέον μὲ ὄλες τὶς τεχνικὲς γνώσεις, μὲ

τὴν πλούσια αἰσθητικὴ μόρφωση καὶ μὲ τὸ δυνατό τῆς ταλέντο ἢ δις Εὐθυμιάδη ἤρθε στὴν Ἑλλάδα γεμάτη ὄνειρα γιά μιὰ ξεχωριστὴ καλλιτεχνικὴ καριέρα. Δυστυχῶς ἀντίξοες περιστάσεις δὲν τῆς ἐπιτρέπουν νὰ ἐγκαταστήσῃ τὸν εἰδικὸ κλίβανο πού εἶναι ἀπαραίτητος γιά τὴ στερεοποίησή τῶν καλλιτεχνημάτων. Κι' ἀγωνίζεται, τρέχει, ὑποχρεώνεται δεξιὰ κι' ἀριστερὰ γιά νὰ ψῆσει μερικὰ κομμάτια, χάνει πότε πότε κανένα πού σπάζει στὴ μεταφορὰ σπάζοντας μαζί καὶ μιὰ χορδὴ ἀπὸ τὴν αἰολικὴ ἄρπα τῆς ψυχῆς τῆς. Καὶ ρωτᾷ — ρωτᾷμε καὶ μεῖς — μὲ ἀγωνία: δὲν θὰ βρεθεῖ λοιπὸν ἓνας πλούσιος φιλότεχνος, ἔστω κ' ἓνας ἐπιχειρηματίας, ἀλλὰ ἐπιχειρηματίας καλοπροαίρετος, λογικός, κάπως ὀλιγαρκής, πού νὰ θελήσῃ κερδίζοντας ἱκανοποιητικὰ νὰ τὴν ἐνισχύσει, νὰ τῆς δώσει τὰ μέσα νὰ δουλέψῃ, προσφέροντας ἔτσι καὶ πολύτιμη ὑπηρεσία ὄχι μόνον στὴν ἴδια ἀλλὰ καὶ στὸν τόπο αὐτὸ πού εἶναι ἀπὸ τοὺς πρὸ καθυστερημένους τοῦ κόσμου στὸ εἶδος τοῦτο, πού τόσο τὸν ἐδόξασε στὴν ἀρχαιότητα;

Τὰ κεραμοεργήματα τῆς δίδας Εὐθυμιάδη τὰ διακρίνει μιὰ πρωτοτυπία ἐντελῶς αὐθόρμητη, ἀπαλλαγμένη ἀπὸ κάθε ἐκζήτηση καὶ μιὰ πλαστικὴ χάρη ἀπὸ τὶς σπανιώτερες. Τὰ ζῶα τῆς ἔχουν κίνηση, ὁμορφιά, παλμό, ἓναν παλμὸ τόσο δυνατὸ πού τοὺς ἀφαιρεῖ κάθε τι στατικὸ καὶ τὰ κάνει νὰ ζωντανεύουν μπροστὰ μας. Οἱ ἀνθρώπινες φιγοῦρες εἶναι τὸ ἴδιο ζωντανές, σφριγηλές κι' ὁμῶς ἀπαλλαγμένες ἀπὸ κάθε κουραστικὴ λεπτομέρεια, ἀπὸ κάθε κοινοτοπία φωτογραφικὴ. Τὰ διακοσμητικὰ τῆς στοιχεῖα πλούσια καὶ καλλιτεχνικά, εἶναι ἀληθινὰ εὐρήματα. Τὰ πιάτα, τὰ βάζα τῆς, τὰ φλυτζάνια, τὸ πλῆθος τῶν σκευῶν τοῦ σπιτιοῦ εἶναι καμωμένα σὲ φόρμες πρωτότυπες καὶ συνδυάζουν τὴν καλλιτεχνικὴ ἐμφάνισή μὲ τὴν εὐκολία, τὸ βολικὸ στὴ χρήση. Σὲ μερικὰ γλυπτικά τῆς ἔργα παρουσιάζει τὶς ἀρετὲς ἑνὸς ἀξιόλογου φυσιογνωμιστῆ.

Ἐλπίζω πὼς ἡ δις Εὐθυμιάδη θὰ κατωρθώσει νὰ παρουσιάσῃ συγκεντρωμένο τὸ ἔργο τῆς τὸ φθινόπωρο σὲ μιὰν ἀτομικὴ ἐκθεση. Τότε οἱ ἀναγνώστες θὰ δικαιώσουν τὸν ἐνθουσιασμό μου γιά τὴ σεμνὴ καὶ ἐμπνευσμένη αὐτὴ καλλιτέχνιδα καὶ ἴσως νὰ πραγματοποιηθεῖ καὶ τὸ ὄνειρό τῆς νὰ ἐγκατασταθεῖ σ' ἓνα εἰδικὸ ἐργαστήριον καὶ ν' ἀφίσει ἐλεύθερο τὸ ταλέντο τῆς νὰ ξεχυθεῖ σὰν ἓνας πίδακας δροσεροῦ καὶ ὀλόφωτος.

Η Γυναίκα 8 Απριλίου 1938

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΜΑΣ ΚΙΝΗΣΗ

Η ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ ΖΑΠΠΕΙΟΥ

ΠΩΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΟΝΤΑΙ ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

Έλ. Παπακλιίδου : «Τὸ χτένισμα»

νακας αποτελεί μέρος ενός συνόλου και τὸ σύνολο αὐτὸ μπορούμε νὰ ποῦμε πὼς δίνει μιὰ ἰδέα τῆς Ἑλλάδος πὺ μωθεῖ στὸν ἀγρὸ καὶ στὴν πόλι, τῆς Ἑλλάδος πὺ λούζεται ἀπὸ φῶς, ἡλιο καὶ θάλασσα, τῆς ἠθογραφικῆς Ἑλλάδος.

Τὸ περιοδικὸ μὰς πὺ παρακολουθεῖ βῆμα πρὸς βῆμα κάθε ἐκδήλωσι γυναικειῶ γαιρετῶ μὲ περηφάνεια τὴν συμβεβῆ τῶν γυναικῶν στὴν Ἐκθεσι αὐτῆ πὺ ὄχι μόνον δὲν λείπουν ἐκεῖ μέσα ἀλλὰ καὶ γεμίζουν ποιοτικὰ καὶ ποσοτικὰ τὰ τέσσαρα τμήματα τῆς Ἐκθέσεως: τὸ ζωγραφικὸ, τὸ γλυπτικὸ, τὸ γραφικὸ καὶ τὸ διακοσμητικὸ.

Τριάντα μιὰ γυναῖκες ζωγράφοι, ἀπὸ τίς φτασμένες πιά καλλιτέχνιδες μὰς πὺ μὰς γοητεύουν ὅπως ἡ Ἀγλαΐα Παππά, ἀπὸ τίς ἤδη γνωστῆς στὸ κοινὸ μὰς, Ἀθηνᾶ Ταρσοῦλη, Ἀλεξανδρίδου, Στεφανοπούλου, ἔως τίς νέες πὺ ξεκινοῦν μὲ τίς καλλίτερες ὑποσχέσεις γιὰ τὸ μέλλον, Ζίκα Παγκάλου, τὴν Κοῦλα Μπεκιάρη, τὴν Οἰκονομίδου, τὴν Λεονταρίτη, τὴν Παρασκευαΐδου, τὴν Πασιγοῦδου καὶ τόσες ἄλλες, κάθε μιὰ μὲ τὴν προσωπικότητά της, κάθε μιὰ μὲ τίς ὑποσχέσεις της γιὰ μιὰ αὐριανὴ ἐκπληξί γιὰ μιὰ αὐριανὴ δημιουργία δυνατῆ, εἰμ πνευσμένη, πλούσια, νέα.

Στὸ γλυπτικὸ τμήμα ἀντιπροσωπεύουν ἐπαξίως τὸ γυναικεῖο φύλο ἡ Μπέλλα Ραφτοπούλου μὲ ἓνα πέτρινο ἄγαλμά της «Ἄνοιξι», ἡ Ἀργυροπούλου μὲ ἓνα «γυμνὸ» σὲ πέτρα καὶ ἡ Πίτσα Χρυσογοῦδου μὲ «γυμνὸ» σὲ μάρμαρο καὶ μὲ μιὰ «κεφαλὴ γυναικῶς» γιὰ τὴν ὁποία τῆς σφίγγομε μὲ συγκίνησι τὸ γέρι. Μὰς θύμισε τὸν Ντεσπῶ, μὰς θύμισε τὴν νέα δυνατῆ γυναῖκα πὺ δὲν εἶναι πιά κοῦκλα, ἀλλὰ δημιουργῶνθρωπος στὴν κοινωνικὴ ζωῆ.

Τὸ διακοσμητικὸ τμήμα (δύο ἀνδρῶν) τὸ γεμῶν γυναῖκες. Ἡ κυρία λου μὲ τὴν ὀμορφῆ σμάλτων τ...